

Anmerkninger til Asbjørn Sundes "Menn i mørket."

105397

I sin bok "Menn i mørket" vil Asbjørn S u n d e redegjøre for "Oswald-Gruppens" sabotasje- og terrorvirksomhet under krigen. Boken skal være en redegjørelse av gruppens leder for at "folk etter sin mening har krav på å få vite hva som virkelig skjedd." Av Sundes' gjentatte uttalelser framgår det tydelig at han gir to politiske - og forvid også moralske - begrunnelser for gruppens virksomhet i dens helhet:

- 1.) å rulle og å styrke det tyske krigspotentiale
- 2.) å tvinge tyskerne til å holde troppemantingentur og kampfyrer i Norge så at disse ikke kunde settes in på andre krigsoperasjoner.

Hvervidt begrunnelsen ad 1.) faktisk kan gjøres gjeldende for "Oswaldgruppens" aksjoner, skal nærmere belyses ved saklige anmerkninger til de forskjellige i boken omtalte handlinger og gjerninger i den rekkefølge som Sundes beskriver disse. Alle saklige bemerkninger støtter sig utvilsomt på de faktiske opplysninger og etterforskningsresultater som det tyske sikkerhetspolitiet vant under de politisessige og kriminalistiske etterforskninger i hvert eneste aksjonstilfelde, uten politisk forrædering og gjengilt etter beste hukommelse og omhyggelig granskede erindringer. Resultatene i etterforskningene av de forskjellige terror- og sabotasjehandlingar - her brukes kun politisessige og kriminalistiske terminologier - baserte sig av distriktbefalingen og dens kriminalistiske utryttelse, avhør av Øst- og Østvitner, etterforskninger mot kommunaltiske eller andre grupper, den kriminaltekniske behandling av gjerningsverktøid å ordets videre forståelse og forhør av siktede personer. [Gjerningsmenn.]

Til Sundes' begrunnelse ad 2.) som han tydeligvis legger særlig stor vekt på og det tydelig i bevisstheten om at den første begrunnelse ikke står på kraftige føtter, skal det i kortet bemerkes!

Det skulde være - og er vel også det - ett velkjent faktum at Tyskland holdt militære styrker i Norge for å sikre seg mot ett flankerende angrep fra vest etter at de militære forhandlinger opphørte i Norge fra og med 10. juni 1940. I en forholdsvis tidlig fase av krigen (somkring 1941) hadde den tyske ledelse opp til 700 000 - undertiden også flere - menn i Norge fordi en på denne tiden i SS'ers grad enn senere måtte regne med ett erledningsangrep fra vest i form av en invasjon, og fordi forervarsystemet førte litt etter hvert kom til full utbygging. Senere - da faren for en invasjon fra vest var kommet ut av betraktning - blev de tyske militærstyrkene redusert, og det i en tid da ikke ble tatt hensyn til sikkerhet men sabotasje- og terrorhandlinger i Norge i de senere år ble det oppmerksomt til. I den siste fasen av krigen hadde Tyskland lagret 4 divisjoner i Norge enn i begynnelsen. Ved kapitulasjonen var det omkring 100 000 - 150 000 menn, iberegnet alle politi- og SS-troppene som kom til den tyske krigsmakt. Dertil kom alle ikkekampdyktige soldater - det militære følge, O.T. sivilforvaltningen og det sivile personell for alle tjenestegreser - så at det var en vel betydelig styrke i Norge denne dagen.

Et viktigere aspekt ble de tyske korpstyrker i Norge holdt i Norge. Deres hovedoppgave som bestod i å holde vakt mot angrep utenfra, og som sikret bare ved sitt svar - å garantere kampfreden i landet. Deres oppgave blev ingen kompagnie eller annet bortledet av de tyske eller lignende skapninger. Det var tvertimot vanskelig å holde kampdyktigheten og den militære ånd vedlike blant troppene som ble tvunget til å bli innsett. Men det var bestandig og i samarbeid med de tyske sikkerhetsstyrker og en supplerende troppene som de tyske troppene å delta i sikkerhetspolitietts undersøkelser, å sikre de truede objekter eller å gjennomføre egne razzier etter uttale med og under veiledning av sikkerhetspolitiet. Det lå i den militære hensikt å kunne å "bevæge", trene og utdanne sine styrker og det ble dette resultatet etter sabotør og terrorister hvor det var velkom-

men mulighet for en "treppebevegelse". Altfor ofte vanskeliggjorde en slik militær innsats rasians effektive styrelse etter politiansatte synspunkter, så at politiet helst undgikk en rasia i altfor stor omfang og med altfor stor deltakelse av tropper. Både "Oswaldgruppens" og andre aksjonsgruppers virksomhet var uten det ringeste innflytelse på de tyske militærstyrker i Norge, som bare blev sett inn etter strategiske synspunkter av den nevnte art. Alle sabotasjegrupper har tvert imot gitt de tyske tropper mange verdifulle øvelses- og bevegelsesanledninger ved å skaffe stimulerende hensikter for disse øvelser.

"Oswaldgruppen" og de andre aksjonsgrupper har såvidt i sin virksomhet ikke svekket det tyske krigspotentiale i det ringeste såvidt de angår begrunnelsen ad 2.) nemlig å binde tyske troppeenheter. Sunde's begrunnelse ad 2.) holder altså ikke stikk, og det særlig da de aksjoner i andre tilfeller skadet norske sivile det vil si egne interesser.

Med hensyn til Sunde's sabotasjemål om å rømme Tysklands krigspotentiale i sig selv (begrunnelsen ad 1.) kan det fastslås at hele hans virksomhet ga og gir etter boken inntrykk for å være planløst og å vise mangel på systematik både i objektene utvalg og gjennomføringen av sprengningsaksjonene. Sunde's gruppe syrerger jernbanestrekninger, mekaniske reparaturverksteder, trevarerfabrikker, forsøker sig på ett elektrisitetsverk, på Oslo politiets åspet og en restaurant (L3 ventrom), foretager likvidasjoner og "benter" pengebeløp i banker og reasjoneringskort, alt uten klar linje. Den eneste aksjon mot ett militært mål var forårsaket på sprengning av "Condor"-flyet på Værnes flyplass i 1942, men den lyktes ikke. (Se side 91.) Det hører jo med til ett slikt arbeide at objektene blir omhyggelig utvalgt og gransket nøye om de virkelig var krigsviktige mål og om aksjonene mot disse skadet tyskerne, og det særlig da de aksjoner i andre tilfeller skadet norske sivile interesser det vil si egne. Sunde måtte være sig klar over det. Sprengningsaksjonene mot jernbanen forårsaket ikke så stor skade at den hindret troppetransportene. Skaden kunde repareres på kortest varsel og det på bekostningen av en sivile norske sektor. Det tok ikke mere

enn fra 5 timer til ett døgn - i Njūdalen 1945 omtrent to tre dager etter at politiet hadde frigitt strekningen for å reparere den ødelagte strekning.

Det er kjent at tyskerne har tatt i bruk bare en liten del av norske reparaturverksteder til sitt eget militære behov. Man måtte altså sprengte så mange verksteder at bare de få som tyskerne trengte ble til overs for å skaffe vanskeligheter for tyskerne med hensyn til reparaturarbeide. Igåfall kunde selvfølgelig tyskerne også her overvannet vanskelighetene om en stund ved å innrette etter hvert som sprengningen tok tilde nødvendige reserververksteder - alt på den sivile bestillingen. Særlig innlysende blir denne forklaring for slike aksjoners meningsløshet når de var rettet mot trevare- og knottfabrikker: tyskerne trengte ca. 1 % av hele treknottproduksjonen, og dette behov kunde dekkes selv om sabotørene ødela knottfabrikkene uavbrutt både natt og dag. Men den sivile norske forsyning blev alvorlig rammet ved disse handlinger som det viste sig i ett fylke (Buskerud ?) da melketilførselen og andre transporter blev stanset som følge av en rekke sabotageaksjoner av denne art i dette område. Med hensyn til bankoverfelle, rasjoneringskorttyverier og lignende delikterbehøver man vel ikke miste ett eneste ord om, for å tydeliggjøre at disse ikke berørte tyske interesser i det hele taget.

Disse overveielser er så enkle og deres resultat så utvetydelig at en må kunde gå utifra at den som påtar sig en sabotasjevirkemhet som skal rette sig mot fienden, ikke bare inntrer i slike overveielser, men nødvendigvis også måtte komme til samme resultat. Derfor må en reise alvorlige tvil i den planmessige hensikten av slike aksjoner hvis den som planlegger å gjennomføre disse ikke tar hensyn til disse omstendigheter. Sabotasjehandling som rammet det tyske krigspotentiale var aksjonene mot skibstrafikken og båtene. Her blev kostbar skibstonsagd ø elagt eller satt ut av spillet i en mere eller mindre lang tid. På dette område blev tyske interesser alvorlig skadet. Sabotagen mot skibe-

fartens innhold system og det var hensyntlign at objektene beskyttet var utpekt. Gruppene hvis sabotasjevirkemåte var rettet mot båter, arbeidet åpenlyst etter plan og overveielser.

Ved de følgende saklige anmerkninger til boken og Sunde's uttalelser skal det tydeliggjøres at Sunde's aksjoner var slike som etter de nevnte overveielser ikke rammet det tyske krigspotential:

- s. 31. Møtet med Ottar L i e, medlem av Norges Kommunistiske Partis sentralkomite. Representant for NKP i Moskva. Kominternagent. Sunde framlegger sitt program. Han vil bl.a. også skape usikkerhet og nervositet, og planlegge derved å forstyrre den offentlige ro, orden og sikkerhet som okkupasjonsmakten må opprettholde. (paragr. 49 Haagere Konvention.) Sunde slipper ett politisk forhold.
- s. 32. Sunde's deknavn. Ordningen at alle gruppeledere skulle få deknavn med samme forbokstav som byen de kommer fra og eller opererer i, kom først 1943/44 etter at Sunde hadde foretatt sli med Furubotten og etter at Sunde som leder for den til dette tidspunkt nyopprettete partisan- og sabotasjele also var blitt likestillet med den politiske leder Peder Furubotten.
- s. 41 - 47. Sabotasjehandlingen mot jernbanestrekningen Østfosen og Alnabru hadde ett lite omfang. Skinnelinjen var brutt ett kort stykke, underbygningen litt ramponert. Kun kort årstedsbefaring ingen almen eller spesielle etterforskninger. Ingen raske med biler eller fly. Det var den første sabotasje av denne art, og den blev ikke tillagt mere en den rene kriminalistiske betydning med hensyn til utnyttelsen av årstedsbefaringen.
- s. 56. Jernbanelinjen Skarnes og Frogner lignet Alnabrusabotajen. Bare politisk utnyttelse.
- s. 61. Historien om Hirdmannen og uniformen lyder utrolig. Under hele etterforskningen mot Sunde og hans gruppe og etter det senere nøie granskede forhold er det ikke kommet frem noget som tyder på en slik interesse. Historien har alle egenskaper for å være oppdiktet.
- s. 67 - 72. Sprengmidlene hadde tideinstillete sprengkapaler. Begge explosionene rammet ikke jernbanetrafikken. På Østbanen blev kofferten med sprengstoffet plassert ved den første skille ved inngangen fra perrongen, like overfor buffeten. Den exploderte med høi stikkflamme som forårsaket brannen, i venteværelse 1. klasse. Vestbanen: venteværelse som har inngang også fra perrongen, kofferten plassert bak disken tilvenstre mot muren. Bare sprengvirkning. Slipe anså begge anlag som en demonstrasjon mot Quisling og Akershusakten. Ikke rettet mot tyskerne. Derfor ingen almen forholdsregler.
- s. 80. Det forelå ingen fare ved denne bortførelsen. Politigruppen vilde selv gjøre dette men vedkommende politimann fra Notedden vilde ikke påta sig dette så at Svendsen henvendte sig til Sunde. Svendsen var av politigruppen fra begynnelsen av sli in i stapo og var altså kjent. De hadde ordentlig åttleveringsordre og behøvete ikke frykte noget og absolutt ikke "skyte sig igjennem" noe.

- S. 37. Det har vært flere likvidasjonsforsøk på Dønnum. Hvilket er høyst sannsynlig i ett tilfælde var bomben anbragt i haveporten., og da sønnen skulde forlate huset, exploderte bomben uten å forårsake skade på personer. Er det dette forsøk Sunde sikter til eller det hvor sprengladet var anbragt på samme vis og Dønnum og sønnen kastet sig på marken i eksplodingsmomentet?
- S. 89. Sabotasjen mot Løvenbräu er ukjent.
- S. 90. Østbergsgaten. Jacobsen mek. verksted. Noen "cocktails" var ikke explodert og falt ned i politiets hender. Ellers riktig. Norma projektil skade på ytterveggen. Glasruter. Endel "cocktails" exploderte ikke. Blev sikret. Concor-bombeflyet på Vannes: Hansen hadde anbragt sprengladet som bestod av ett spesiell sabotasjemiddlet mot fly og som hadde form av ett rør (2 1/2 cm.) omtrent 15 cm. lang. Innholdet var chemisk behandlet så at "bomben" først skulde explodere i en hvis høyde, Likevel under venstre ving. Like etter flyets start og da det befant sig omtrent 50 meter høit, exploderte bakskjennskapet ett skinnende lys under det venstre ving. Flyet blev pr. radio tilbake kalt, "bomben" demontert og overbrønt tilpo i Trondheim. Flyet kom altså tilbake.
- S. 91. Det var den siste del av den ene fløi i lagarskuret som blev ramt og ødelagt. Helleveggene hadde oppholdt eksplosionskraften. Det var akkurat den motsatte fløi av skuret hvor alle utrustningen nettop var blitt lagret. Mangel på feil registrering.
- S. 92. Sannsynligvis sommeren 1942 begynte Oswaldgruppen å arbeide etter oppdrag fra Mil.-Org. (inntil Mjøndalen) . I August fikk gruppe oppdrag av politigruppen å lede Bryhn å stjele visse karttegn i St. po Henrik Ibsensgate 7. Sunde gikk utover sitt oppdrag, l. en sprengledning under skrivebordet ved vinduet av politigruppen og ringete kontoret opp kl. 8,20. Tofteberg tok rådet. Telefongiften var forbunden med ledningen og sprengningen blev utløst. Ingen tykke militære eller politi interesser ble ramt.
- S. 111. Senseselaksjonen mot det kommunistiske hovedkvarter. Det var to kommander og enpolit og omtrent 20 mann fra Sipo.. Ett fly som hadde bomben en hytte som var utilgjengelig men bombene (2 - 3) falt på en innløp. Hytten hvor gruppen oppholdt sig var ikke riktig omringet, og Barschdorff gikk for tidlig sammen med kurvoren som ropte så at Furubotten og to tre andre kom seg vekk. Lie blev bl.a. arrestert. Endel drept. Tidspunkt Oktober/november 1948.
- S. 120 - 121. Gruppen hadde fekt Bogstadveien 51 (Arkitekt Falkenberg) som dekningssted. Den 31.mars kom en mann fra Mil.-org. med oppdrag om å likvidere "Ivar Mønsen" i Gyldenløvesgate samme stien. Målet skulde etter drøpet fjernes og senkes i sjøen. Mønsen og Sunde gikk Sunde, Holtmøen und Brun til leiligheten. Mønsen Sunde kunne ikke bli med fordi han hadde drukket for mye alkohol. Sunde ringte på døren og "Mønsen" åpnet. De gikk til stuen in i stuen hvor der satt en venn av "Mønsen" som heter Charles Andersen fra Drammen, men som ikke kjentes av Sunde eller de andre. Holtmøen drepte den ene med "silent gunn" og den andre blev stukket ned av Brun. Sin hadde forsøkt å løse seg i kjøkkenet men blev inhentet av Brun. Beretterer fortalte de leiligheten uten å skade de andre tilene, i henhold

til oppdraget. Etter tilbakeskøten til leiligheten Befest 4-veien fortsatte alle tre drikkelassene. Heltmannens blodige kuly blev noen uker senere funnet i en koffert på balkongen.

Dagen før likvidasjonen hadde Sunde sluttet en kontrakt med Mil.-org. hvorefter Sunde skulle arbeide etter oppdrag fra Mil.-Org. mot kr. 5.000,- en månedens løn, mat, brennevin, sigaretter og økt kaffe. Sunde avsluttet denne kontrakt etter at hans forhandlinger med den kommunistiske landsledelse var blitt avbrutt til fordel for Mil.-Org. fordi som "Gwald" denne gang overfer sin bror Håkon og Brum yttret "Mil.-Org. betalte bedre og gjorde mere spektakel." (konf. Sunde's uttalelser side 87 og 81.)

8. 133. Alle deltager var påvirket av alkohol under aksjonen. Derfor blev endel "cocktails" kastet mot veggen. Tyske vakteter var overhodet ikke i nærheten og heller ingen blev skutt eller såret. I så tilfelle vilde dette har medført alman forholderegler og representasjoner fra Terbovens side. Arrestsbefalingen konstaterer heller ikke skuddveksling eller skyting. Det var ett innslag i vinduesruten av en butikk like overfor arbeidskonteret. Det var iaktatt at en far falt fra bilen men han kom seg vekk i øyeblikket. At det var Sunde er først blitt kjent gjennom boken. Hverken Brum eller Håkon Sunde har forklart sig om hvem det var.

9. 143. Petter Brun blev arrestert på Godlia Langfredag 1943. Idet han åpnet døren til stuen kom Sipemannen ett sekund for tidlig med maskinpistolen frem. Brun slo til magasinet (Ikke til tyskaren som side 149) og flyktet innot trikkeskinnerne hvor han blev truffet av flere skudd.

Arkitekt Falkenberg forlot Oslo Påskemandag etter å ha snakket med sin kone og fortalt hender at han skulle se på ett hus i Drammen.

I løvnen til Brum fant sipo flere telefonnumre bl.a. av Gunther Kern og Skogveien (fru Einarsson).

Lørdag ettermiddag ved tre, fire tiden blev leilighet oppsøkt. Håkon Sunde flyktet over taket til ett nabohus og derfra til Sied-Juelagete hvor han blev anholdt av to tyske soldater. Sipo-sekretaren blev lett såret i leiligheten men kulan traf hans lommebok. Hiltmoen blev skutt av de tyske sipovakter i leiligheten en liten stund deretter. Der har ikke foregått noe kamp. Det hele gikk for seg lørdag (påskelørdag 1943) en ettermiddagen og ikke "sanne natt klokke tolv" som side 130.

9. 130. Aksjonen mot Håkonagete er ukjent. Hvor er den dreptes Haus navn og billete er ikke ned i boken. (I første billete side) Egenbilvognen blev først vanskjet bilsag etter påske. Da blev det først kjent for sipo.

130. 130. Forskjningen og likestillingen med forberettes organiserte i sin kommunistiske partison- og arbeidsdel blev med utstedt i Oslo, Hønefoss, Drammen, Hønefoss, Bergen og andre steder. Det var vanskjet etter påske med Mil.-org. og sipo.

130. 130. Forskjningen og likestillingen med forberettes organiserte i sin kommunistiske partison- og arbeidsdel blev med utstedt i Oslo, Hønefoss, Drammen, Hønefoss, Bergen og andre steder. Det var vanskjet etter påske med Mil.-org. og sipo.

130. 130. Forskjningen og likestillingen med forberettes organiserte i sin kommunistiske partison- og arbeidsdel blev med utstedt i Oslo, Hønefoss, Drammen, Hønefoss, Bergen og andre steder. Det var vanskjet etter påske med Mil.-org. og sipo.

3. 160.164.189.

Det blev funnet uexploderte ladninger ved Strand stasjon og Øst for Lysker stasjon, samt under broen ved Kyrres plass. Eksplosjoner og kortvarig trafikkstans ved Bekkelaget, Nordstrand og på strekningen parallell Schweigaardsgate vest for broen.

Mjøndalen 7.10.1943. (se årstedafotografier i laboratoriet.)

To soldater drept i første vogn, en druknet. Liket lå i veien som var falt i elven. Strekningen klar etter noen døgn. Hjemmefront ikke enig i fjerningen. To samarbeidkomater mellom Kommunistene og representanter fra F. i Høyedøl og Nåttdal. Kommunistene bekjylde den borgerlige motstand for å ha vist en feig holdning. Nådesøknad til Terboven. Politiets depot i Sofiesgate. Ingen tyske interesser. Flere "Geektail" eksplosions ikke på grunn av tekniske feil. De ble funnet neste dag. Kaj Markeng. Dansk. Har ikke vært agent. Ms. murerforbund eller lignende. Det var forsøkt tre attentater mot ham, bl.a. det med tråden over gaten og ledningen i fjelikkauten. Markeng ble såret. Er idag dødlig.

4. 171. Sunde's innrømmelser taler for seg selv.

5. 172/173. Det er ikke kjent at det i forbindelse med denne anholdelse blev løst ett skutt.

6. 174. Bære "Monsen" var angiver. Kun ha skuddet likvideres. Da den andre tilfeldigvis var tilstede blev han også myrdet. Han var en simpelt dødt løper, og ukjent.

7. 175. Geithusbroen blev sprengt etter ett tog hadde passert den. (S. 183)

8. 176. Strømstadsabortfrelse fra Gjøvik til Eina. Omtrent mars-april 1944. To menn (A og B) oppsøkte Strømstad i dens leilighet om aften. B ble av samtalen bebreidet den ene Strømstad for hans virksomhet. Strømstad nektet og gikk senere med på forslaget om å forsvare sig i en hytte i nærheten av Einavandet. A gikk ut for å hente en bil, men blev forsinket. Han kunde ikke finde bilen. Kom tilbake. Så overenskommet om å gå til Raufoss-Eina inntil bilen kunde ta de igjen. A forblev i Gjøvik, B fulgte Strømstad og hans forlovede som hadde vært tilstede under samtalen, på veien. Imidlertid avtale mellom A og sjåfføren - A etterlot beskjed om å komme etter så snart sjåfføren hadde anledning til det. A fulgte de andre tre i en avstand på ca. 50 meter. I Raufoss lå ett batalion som hadde med vakten og sikringen av armasjonsfabrikken å gjøre. Ingen SS-tropper i nærheten. Tre menns-petrouille ved rikrysset i Raufoss. Stanset de tre. I all hast forklarte St. situasjonen. B forsøkte å akkyte men en soldat kom han i forkjøpet. Han blev dødelig såret men greide dog å seare en tyaker. Imidlertid var A kommet hernære og blev iaktatt. En soldat løfte maskinpistolen men han ble ikke fritt skuddfelt fordi en anden soldat stoppet den. A løp vekk, veien satover, tokk ett par ski langerer opp i bakken og forsvandt. Skisporene blev senere forfølggt men ga ikke noe resultat. Ingen tyaker blev drept. Neste dag (morgensiden) veisperrning og veikontroll i stor omkrets. Massia i Raufoss og Gjøvik av sipo og or enpolitiet. Derunder ved Eina kommet i nærheten av Sunde's kvarter uten at politismennene ante det. De var iaktatt av Sunde's gruppe men han foretok sig ingenting. (Gikk senere fem av en rapport som blev funnet under valdres aksjonen i Furubottens hovedkvarter.

9. 180

Dragnet på L'orange, sønnen til polimesteren på Gjøvik er i store trekk riktig gjengitt. Tidspunktet omtrent mai 1944.

S. 204 205.

Det dreier sig om den faneflyktige tyske Feldwebel i Luftwaffe Guenther Schoskat som var Kommunist. Hadde sluttet sig til gruppen av eventyrlyst. Han var ikke spion eller hadde heller ikke noe som helst oppdrag. Han blev drept av Sundes fordi han hadde tatt noen klær og matvarer og skal etter forlydende også har flirtet med ett kvindelig medlem av gruppen.

S. 208. Parkure. Natt til tredje pinsedag (tirsdag 1944) Det er ikke noe å tilføie Sundes ellers firmaets beretninger. Det var lagt ut flere bengal granater. Den første detonation kom ved fire-fem-tiden deretter to-tre små eksplosioner. Skaden i bygningen nok så stor.

S. 210

Under den norske okkupasjon på Madland fikk stapo melding om en illegal gruppe på Sollia. Ingen visste da at det var Sundes gruppe. Stapo ble varslet om til Ornskoldsvanden på Brendbu som stilte til disposisjon for å ta seg av dem fra Luftwaffe. Disse kom i skuddveksling med gruppen som de hadde ikke nok ammunisjon og hadde skutt sig blankt mot de tilfalte gruppen å gå ubehindret for stedet. Den første i gruppen hadde ett maskingevær og saaret en tysk soldat. Senere fikk stapo melding om at gruppen hadde kommet til Oslo som sendte ut noen betjenter og under disse etterforskninger blev det først kjent at det hadde vært Sundes gruppe som hadde kommet til på Sollia. Under senere etterforskninger blev det kjent at de hadde skutt ved arrestasjonen. Det blev i forbindelse med de tilfalte til Sollia ikke satt ikke noen som helst restriksjoner på trafikk. Ingen veisperringer eller flyrekognosering. Sundes gruppe hadde ikke fått de et tok flere dager til å orientere sig om de forskjellige tilfalle sett nytteløst å sette igang ett slikt stasystem. Det blev i forbindelse med tysk lik er fullstendig ukjent, om det hadde vært tilfalle vilde Terboven ikke har nøilt med å men forholde sig.

S. 212.

Tre av Terbovens sabotører blev tatt på jernbanen av kontrollen. De var fullt ut klar over visstnok ikke helt i orden.

S. 230.

Det blev en aksjon. I juni blev Valdres-Jagernes aksjonen gjennomført. Det blev en aksjon, nok noe for Jagernes og mot Bushaug- og Rabalenssetra i Ø. Slidre. Der blev satt inn 4 kompanier ordenspoliti, 40 mann fra alpo outrent 20/40 mann fra stapo. Det var raskt etter Furubottens og Sundes hovedkvarter i Valdres. Gruppen blev overrasket på Bushaug men greide å flykte i siste liten. Stasjonen var kammerlig utbygget med bunkers og maskingeværroder. De flytende etterlot hele arkivet som befant i en stor koffert og som ble beslaglagt. Kofferten inneholdt en stor mengde av originaldokumenter, rapporter, meldinger, copier og andre verdifulle papirer, som ga nok så mange opplysninger om Kommunistenes politiske og terroristiske arbeide, Forholdet til Hjemmefronten blir klar belyst. Materiale var så omfangrikt at det ikke var ferde utnyttet ved kapitulasjonen. Det ga holdpunkter til videre etterforskninger mot motstandsgruppene i det hele tatt. Under aksjonen blev det ikke satt fly. Kompagnie Oberleutnant Wilhelm blev tatt ved Skridsløret (outrent 5 kilen.) beskutt fra en hytte hvor det bodde til fire personer som ikke tilhørte Sundes eller Furubottens gruppe. Wilhelm og en politimann blev drept, to av de hyttebeboere blev drept to flyktet. Alle tilhørte ett nil. Org lag. Det er nok noe om aksjonen bunde sikter til på side 230.

S. 238

På siste billedeside står det at "Moland" blev skutt på Akershus. I teksten skriver han om Trandum.

S. 239. Bankran i Lucevåg, Sipo's etterforskningsgrupper har fastslått at bankran, overfall på bondegårder og ran av storfe, samt endel tyverier fra sipo-plassene som tilhørte mil.-org. er utelukkende begått av Bunde og sine grupper som tilhørte den kommunistiske partisan- og sabotasjeledelse, for å fylle kommunistpartiets kassaer, dekke deres behov og supplere våpenlageret med ammunisjon og sabotasjemateriale. Det er tenom Bunde bare Foruoe- og Tandberg-gruppene som har røvet spovekassen håndholdsvis sporsøiskasse i Nationsteatrets holdning.

S. 239, 240, 241.

Disse russiere og skytninger er helt ukjent, Evis det hadde blitt skutt så mange tyske soldater under slike omstendigheter og av slike illebegjærede grupper i dette tidrom, vilde det ha utløst større razziaer i det østlige område. Det har bare vært en skudveksling i all sin tid i større omfang i Ligeval like før kapitulasjonen. Bollen ett politikompani fra Vikersund, 1. Krad. og illegale mil.-org.-grupper. En tysk partisan blev drept.

Det var i store trekk de politizessige fakta. Bunde går i sin bok ikke kronologisk fram. Alt er omverandre. Tidst. bollen viser og

endel uriktigheter i tiden og i fakta. Ost- og vestbanen var natteff til den 1. februar 1942, drapet på L'Orange ligger etter Strömsatada

bortførelse, Det var i Al ikke noe samarbeidssteg men ett tankrogatog

en politiske side og Bunde's politiske forhold før og under krigen var også helt klarlagt men berøres ikke å denne forbindelse. I-kaså kunne det gjøres endel annen bemerkninger med hensyn til form og innhold men det hører ikke under disse saklige bemerkninger.

En forklaring for Bunde's terror- og sabotasjevirksomhet som holder atika selv om en vil kunne til å synes at han burde ha forstått at denne virksomheten igjen innflytelse på det tyske krigspotentiale hadde, kan man ligens best finne råd å vurdere det som Asbjørn Bunde's bror og medarbeider Håkon Bunde uttalte under politiforhøret våren 1943 Håkon Bunde sa at etter sin brors egne uttalelser denne igruen ikke hadde noen idealistisk preget politisk overbevisning, men bare hadde alutret sig til det norske kommunistparti fordi - og sålange - dette laget "det neste leven". Like før "Oswaldgruppen" i mars 1943 gjenopp-tok sin virksomhet - og for denne gang etter f et kontrakt med og mot fast betaling fra mil.-Org. - skal Asbj. Bunde ha sagt både til

undskjylning, tilkjenner altså den tyske okkupasjonsmakten berettigelsen til å gripe inn mot disse partisanaksjoner like så godt som mot spionasjehandlinger. Det var det eneste det tyske sikkerhetspolitiet gjorde i Norge.

Det er ett politimessig prinsipp og enhver politis erfaring at politimessige tiltak og etterforskninger blir utløst og bestemt etter de handlinger som den ordensforstyrrer - i or ets videre betydning - gjør. Jo skapere den illegale, den kriminelle, den forbryter går fram desto sterkere reagerer politiet eller den øverste myndighet. Slik kernetpolitiet kunne ha sittet i ro og mak, hadde ikke motstandsbevegelsen gjennomført sine aksjoner - som altså også etter norsk oppfatning ikke nød folkerettslig beskyttelse, og som sipo var forpliktet til å etterforske. Sipo har bare reagert slik som de folkerettslig ikke beskyttede handlinger av motstandsbevegelsen gjorde det nødvendig, for å opprettholde ro, sikkerhet og orden i det okkuperte Norge. Var det sipo og sine tjenestemenn gjorde en reaksjon på handlinger som ikke hadde krav på folkerettens beskyttelse, så var alle politimennenes handlinger ikke folkerettsstridige - inntilfall ikke når de påvist å ha utført handlinger som de ikke kunne kreve folkerettslig beskyttelse for. Dette gjelder alle i enhver form av politiets forholderegler som arrestasjon, eksoskasjon, deustolens virksomhet, konfiskasjon, skjult forfar og alle preventive tiltak. Ansvaret for vold under forfar - som også Sundt nevner i boken - av slike personer som nettop ikke er fanger under folkerettens beskyttelse som selv etter norsk oppfatning som allerede nevnt, personer som på grunn av sine handlinger ikke har krav på folkerettens beskyttelse. De uten inneholder folkeretten ingen særhelst beskyttelse om at fanger - som ikke er combattanter og krigsfanger etter Genferkonvensjonens uttrykkelige definisjon - ikke må utsettes for vold under forfar om de av dem utførte straffbare handlinger. At nesten alle straffelover i Europa truer mishandling av fanger av enhver art med straff

er ingen grunn til å anse dette forbudet som uskreven del av folkeretten. Andre forhold som f.eks. ekteskapsbrud, tyveri og fl. handlinger trues også i alle europeiske **INTERNASJONALE** straffelover med straff uten at noen vil kunne finne på å si at disse handlinger derved også er omfattet av folkeretten.

Okkupasjonsmaktens myndigheter - særlig det tyske sipo - reagerte altså bare på handlinger fra motstandsbevegelsens side som ikke hadde krav på folkerettslig beskyttelse, når de tok forholdsregler som nødvendige for opprettholdelsen av ro og orden i Norge - som færes plikt og rett var. Om en på norsk hold mener at motstandsbevegelsens og enkelte gruppers eller personers handlinger som under krigen rettet sig mot okkupasjonsmakten eller enkelte personer i det okkuperte område ikke kan måles med fredstidens mål, så må dette synspunkt - som etter den moderne krigs utvikling henimot nye, hittil ukjente forhold har sin berettigelse - ihvertfall også anvendes på dem som i okkupasjonsmaktens nasjonale tjeneste, etter forpliktende og tvangsmessige ordre, utførte handlinger som etter fredstidens mål kan klammes og muligens straffes. Dette krav - den objektive rettferdighetens krav - må særlig gjøres gjældende for dem som utførte handlinger uten å kunne anse at de vilde interpreteres som folkerettsstridige. Såvidt nemlig folkeretten skal anvendes umiddelbart som rettskilde for enkelte personers avstraffelse, så anser av alle jurister folkeretten ihvertfall som en lov hvis bestemmelse den som skal straffes måtte ha kjennskap til da han utførte den omtalte handlingen. Men hvordan vil en på norsk hold betrakte som generelt bevist at de medlemmer av det tyske sipo som anvendte skjærpet forhør kjente til at dette var forbudt av folkeretten når folkeretten ikke inneholder en slik bestemmelse, og hvis endog den norske regjering for en kort tid siden har foreslått en forandring av Genferkonventionen som bl.a. går ut på å ta opp en bestemmelse om at "tortur" av alle slags fanger skal være forbudt av folkeretten? Dette viser jo at selv den norske regjering er av den oppfatning at folkeretten hittil ikke inneholdt en bestemmelse som klart uttrykk for ett

slikt forbudt? Hvordan skulle da en tysk politimann være klar over det da han etter sine egne myndigheters ordre foretok skjærpet forhør? Og dette underkøpe innskrenkede bestemmelser enn i mange andre europeiske og uteneuropeiske land politiet gjorde og fremdeles gjør? Norge skulle ikke være ensidig i bedømmelsen av handlinger som sine egne patrioter, og handlinger, som tyske patrioter gjorde, bare fordi Tyskland tapte krigen.

Se Wilhelm Bauer

inngitt 1. 11. 47. 1947

15/11/48.

=====

(Tilføyninger.)

Ad side 5.

S. 41-47. Paa samme strekningen - lokaltraffikstrekning Oslo - Alna-bru - ble under aarstedsbefaring og daget, like før ett lokaltog besatt hovedsaklig med lokaltraffikanter, deriblant Kvinder og barn, skulde passere stedet, ett sabotasjeforsøk. Ladningen var plassert under skinnelinjen, som gaar mellem høie fjellkanter. I tilfelde toget hadde gaar paa ladningen, vilde strekningen blokeres av det utsporete tog. Sunde tok denne sjanssen, for aa lanlegge trafikken, uten aa tenke paa at det var ett siviltog som til dette tidspunkt skulde passere ladningsstedet. Han satt dermed liv og sundhet av sine egne landsmenn paa spill.

Ad side 6.

S. 97. Forbindelsestraaden mellem gaillen og sprengkapslen bestod av alminnelig sort sytraad. - Nøklen til bygningen og komtoret hadde Sunde faat av en vaskekone i gaarden. - Like etter at handlingen var utført foranstaltet endel av gjerningsmenne ett drikketal i leiligheten til Kristoffersen eller Alf Kristiansen. Denne ble kl. 6 - 21.8.42. - vekket av de tyske politimenn som rasaket leiligheten og fant de stjaalene kartotekhort, som samme dag blev gitt tilbake til stapo. Ved siden av Kristiansen (eller Kristoffersen) laa en ladd Colt, men H. var paa grunn av fremdeles sterk berøvelse ikke istand til aa benytte sig av pistolen. Det tok en tid for aa faa ham vaken.

Ad side 10.

S. 210. ff. Etter sin erpolitiets framkomst til Sollia blev det ved hjelp av ett kompagnie i en omkrets av ca. 15 klm. foretatt en gjennomkjenningsaksjon. Det tok en tid før kompagniet kunne utfolde sig, saa at Sunde fikk god forsprang og behövde ikke frykte noget. I løpet av natten etter Sunde's flukt begynte denne aksjon som ikke er aa sammenligne med de vanlige store politirasciaer, med aa besette veikryssene, og dagen derefter - altsaa 24 timer etter hendelsen - en alminnelig søkning fra nord mot syd.

=====